

Regeringens proposition 1994/95:205

Ändring i sametingslagen (1992:1433)

Prop.
1994/95:205

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 16 mars 1995

Ingvar Carlsson

Margareta Winberg
(Jordbruksdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås bestämmelser om hur en ny ordinarie ledamot och ny ersättare i Sametinget skall utses när någon ledamot eller ersättare lämnar tinget under mandatperioden. Sametingets valnämnd skall på anmälan av Sametingets ordförande utse den nye ledamoten eller ersättaren. Valnämndens beslut i dessa ärenden skall kunna överklagas till Valprövningsnämnden.

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 juli 1995.

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Lagtext	3
	2.1 Förslag till lag om ändring i sametingslagen (1992:1433)	3
3	Ärendet och dess beredning	5
4	Förfarandet för att utse efterträdare till ledamot eller ersättare som avgått m.m.	5
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 16 mars 1995		10

Regeringen föreslår att riksdagen

antar regeringens förslag till lag om ändring i sametingslagen (1992:1433).

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i sametingslagen (1992:1433)

Härigenom föreskrivs i fråga om sametingslagen (1992:1433)

dels att 3 kap. 31 och 33 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 3 kap. 32 a §.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap. Val till Sametinget

31 §

Försändelser, ytterkuvert eller innerkuvert som skall läggas åt sidan skall sedan förrättningen i övrigt är klar läggas i ett eller flera omslag som förseglas och förses med anteckning om innehållet.

När sammanräkningen är klar skall försändelser, ytterkuvert och innerkuvert som skall läggas åt sidan samt ogiltiga valsedlar läggas in i särskilda omslag som förseglas och förvaras till dess valet har vunnit laga kraft.

Godkända valsedlar läggs in i särskilda omslag som förseglas och förvaras till utgången av den tid valet gäller.

32 a §

Om en ledamot har avgått före utgången av den tid för vilken han blivit vald, skall valnämnden på anmälan av Sametingets ordförande inkalla en ny ordinarie ledamot enligt de bestämmelser i 14 kap. 22 § vallagen (1972:620) som av-

Om en ersättare för ledamot har inträtt som ordinarie ledamot eller avgått som ersättare av annan orsak, skall valnämnden på anmälan av Sametingets ordförande utse ytterligare ersättare enligt de bestämmelser i 14 kap. 23 § vallagen (1972:620) som avser ersättare för landstingsledamot.

Den förrättning som avses i första och andra styckena är avslutad när protokollet från förrättningen har lästs upp. Efter sammanräkningen skall valsedlarna åter läggas in i omslag på sätt som föreskrivs i 31 §.

33 § Valnämndens beslut enligt 22 och 32 §§ får överklagas hos Valprövningsnämnden. Ett beslut får överklagas av den som enligt röstlängden var röstberättigad vid valet. Det får också överklagas av en grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning som har deltagit i valet.

Överklagandet skall ges in till Valprövningsnämnden och vara nämnden till handa inom tio dagar efter det att resultatet av valet offentliggjorts enligt 32 §.

33 § Valnämndens beslut enligt 22, 32 och 32 a §§ får överklagas hos Valprövningsnämnden. Ett beslut får överklagas av den som enligt röstlängden var röstberättigad vid valet. Det får också överklagas av en grupp, ett parti eller en liknande sammanslutning som har deltagit i valet.

Överklagandet skall ges in till Valprövningsnämnden och vara nämnden till handa inom tio dagar efter det att resultatet av valet offentliggjorts enligt 32 eller 32 a §.

Vid Valprövningsnämndens prövning av överklaganden som avses i denna paragraf får nämnden upphäva valet eller föranstalta om andra mindre ingripande åtgärder enligt de grunder som anges i 15 kap. 7 § vallagen (1972:620).

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1995.

Sametinget är en statlig förvaltningsmyndighet och samtidigt ett samiskt folkvalt organ. Det första valet till Sametinget genomfördes i maj 1993 varefter verksamheten inleddes i augusti 1993.

Grundläggande bestämmelser om Sametingets uppgifter och om hur det utses och organiseras finns i sametingslagen (1992:1433). Sametinget består enligt 2 kap. 2 § första stycket lagen av 31 ledamöter, utsedda genom val. För ledamöterna skall utses ersättare. I lagens tredje kapitel finns bestämmelser om valförfarandet.

Sametinget har i skrivelse till regeringen uppgivit att det saknas formell möjlighet för såväl Sametinget som Riksskatteverket att med nuvarande lagstiftning vidta åtgärder för att utse efterträdare till vald sametingsledamot som begärt entledigande. Sametinget har därför hemställt att nödvändiga åtgärder vidtas så att efterträdare kan förordnas för de ledamöter eller ersättare som begärt entledigande från sina uppdrag.

I det följande behandlar regeringen frågan om hur ersättare för ordinarie sametingsledamot skall inkallas och hur ytterligare ersättare till sametinget skall utses.

4 Förfarandet för att utse efterträdare till ledamot eller ersättare som avgått m.m.

Regeringens förslag: När en ny ordinarie ledamot inkallas eller en ny ersättare utses i Sametinget skall bestämmelserna i vallagen (1972:620) rörande landstingsfullmäktige tillämpas. Det skall ankomma på Sametingets valnämnd att på anmälan av Sametingets ordförande utse den nye ledamoten eller ersättaren. De vid val avgivna valsedlarna skall läggas in i omslag som förseglas och förvaras under den tid valet gäller.

Skälen för regeringens förslag: I sametingslagen (1992:1433) finns i tredje kapitlet bestämmelser om val till Sametinget. Sametinget skall enligt 2 kap. 5 § första stycket tillsätta en valnämnd som svarar för valet. Enligt 3 kap. 32 § första stycket ankommer det på valnämnden att fördela de 31 mandatens enligt de bestämmelser som gäller för kommunfullmäktigvalen enligt bestämmelserna i 14 kap. 15 d § vallagen (1972:620). Därefter skall ersättare utses. Då skall enligt 2 kap. 2 § första stycket sametingslagen bestämmelserna i 14 kap. 18 § vallagen rörande landstingsvalen tillämpas. Bestämmelsen innebär att det för varje ledamot görs lika många sammanräkningar som partiet har erhållit platser. Dock skall minst tre ersättare utses. Innehåller inte valsedeln så

många namn att det föreskriva antalet kan utses, skall emellertid saken bero. Prop. 1994/95:205

De uppgifter som ankommer på valnämnden fullgjordes vid det första valet med stöd av punkten 2 i övergångsbestämmelserna till sametingslagen av en särskilt förordnad organisationskommitté. Kommittén har utsett ledamöter och ersättare i enlighet med lagens bestämmelser.

Som Sametinget påpekat saknar sametingslagen bestämmelser om förfarandet när efterträdare skall utses för ledamot eller ersättare som avgått. Nya ordinarie ledamöter och ersättare för dem som avgått har därför inte kunnat kallas in. Bestämmelser om detta bör enligt regeringens mening införas i sametingslagen.

Efterträdare till ledamot

I 14 kap. 22 § vallagen (1972:620) finns bestämmelser om hur ny ordinarie ledamot inkallas om ledamot av landstingsfullmäktige eller kommunfullmäktige avgått före utgången av den tid för vilken han blivit vald. Länsstyrelsen skall enligt 14 kap. 22 § första stycket på anmälan av fullmäktiges ordförande till ny ordinarie ledamot inkalla den ersättare som enligt den mellan ersättarna bestämda ordningen står i tur att inträda. Ordningen mellan ersättarna är bestämd genom de sammanräkningar som efter valet skett med stöd av 14 kap. 18 § vallagen.

Finns det inte någon som kan inkallas till ordinarie ledamot skall länsstyrelsen enligt 14 kap. 22 § andra stycket vallagen vid offentlig förrättning genom ny sammanräkning inom det parti för vilken den avgångne blivit vald utse efterträdare för honom. Vid den nya sammanräkningen skall tillämpas närmare angivna bestämmelser i vallagen för landstings- respektive kommunfullmäktigvalen. En sådan sammanräkning blir aktuell om ytterligare ersättare inte kan utses med stöd av 14 kap. 23 § vallagen. Detta inträffar endast i de fåtal fall där den lista på vilken den avgångne ledamoten kandiderat inte innehåller några ytterligare namn utöver de som redan är ordinarie ledamöter eller ersättare. Sammanräkningen avser då de av partiets valsedlar som innehåller andra namn. Finns det ändå inte någon som kan utses till efterträdare för ledamot, utses ingen efterträdare.

När ersättare till ledamot i Sametinget utses tillämpas bestämmelserna i vallagen rörande landstingsvalen. Enligt regeringens uppfattning är det mest ändamålsenligt att vallagens bestämmelser för landstingsval tillämpas också när en ny ledamot i Sametinget måste inkallas. I sametingslagen bör därför införas en ny paragraf som i första stycket anger att bestämmelserna i 14 kap. 22 § vallagen skall tillämpas för att utse efterträdare till en ledamot som avgått. Sametingslagen innehåller emellertid bestämmelser som i vissa avseenden avviker från förfarandet vid landstings- och kommunfullmäktigval. Sametinget skall nämligen enligt 2 kap. 5 § första stycket sametingslagen (1992:1433) tillsätta en valnämnd som skall svara för valet. Detta innebär att valnämnden svarar för de uppgifter som enligt vallagen ankommer på valnämnd för allmänt val eller på länsstyrelsen. Det bör därför ankomma på Sametingets

valnämnd och inte på länsstyrelsen att svara för förfarandet när efterträdare skall utses till ledamot som avgått. Prop. 1994/95:205

Enligt 2 kap. 2 § andra stycket sametingslagen förordnar regeringen efter förslag av Sametinget ordförande i Sametinget. Det bör ankomma på Sametingets ordförande att svara för den anmälan som skall ske till valnämnden när efterträdare till ledamot behöver utses.

Ytterligare ersättare

Om en ersättare för landstingsledamot eller kommunfullmäktig inträtt som ordinarie ledamot eller avgått som ersättare av annan orsak, skall länsstyrelsen enligt 14 kap. 23 § vallagen (1972:620) på anmälan av respektive ordförande vid offentlig förrättning utse ytterligare en ersättare för varje berörd ledamot. Vid den nya sammanräkningen skall 14 kap. 18 § vallagen tillämpas när det gäller ersättare för landstingsledamot. Finns det inte någon som kan utses till ersättare, skall därvid bero.

Det är enligt regeringens uppfattning lämpligast att ytterligare ersättare för ledamot av Sametinget utses enligt bestämmelserna i 14 kap. 23 § vallagen. I den i sametingslagen föreslagna nya paragrafens andra stycke bör därför anges att 14 kap. 23 § vallagen skall tillämpas för att utse ytterligare ersättare om en ersättare för ledamot inträtt som ordinarie ledamot eller avgått som ersättare av annan orsak. Bestämmelserna i 14 kap. 18 § vallagen om hur ersättare för landstingsledamöter utses skall enligt 2 kap. 2 § första stycket sametingslagen (1992:1433) tillämpas även när ersättare utses i Sametinget. Vid den nya sammanräkning som skall göras enligt 14 kap. 23 § vallagen bör därför 14 kap. 18 § vallagen tillämpas. Detta bör framgå av den nya paragrafen.

Av samma skäl som redovisats när det gäller att utse efterträdare till ledamot bör det ankomma på valnämnden att efter anmälan av Sametingets ordförande utse ytterligare ersättare.

Avslutande av förrättningen

Förrättning för att utse efterträdare till ledamot eller för att utse ytterligare ersättare för ledamot av landstings- eller kommunfullmäktige avslutas enligt 14 kap. 24 § vallagen (1972:620) med uppläsning av protokollet. Efter sammanräkning skall valsedlarna åter läggas in i omslag på det sätt som anges i 14 kap. 20 § vallagen.

Den förrättning som sker för att till Sametinget utse efterträdare till ledamot som avgått eller för att utse ytterligare ersättare för ledamot av Sametinget bör enligt regeringens uppfattning avslutas på motsvarande sätt. Detta bör anges i den föreslagna nya paragrafens tredje stycke.

Sametingets samt dess styrelser och nämnders beslut får enligt 2 kap. 7 § första stycket sametingslagen (1992:1433) överklagas endast om det finns särskilda föreskrifter om det. Enligt 3 kap. 33 § första stycket sametingslagen får valnämndens beslut om granskning och sammanräkning av de avgivna rösterna och om mandatfördelningen överklagas hos Valprövningsnämnden. Enligt 15 kap. 4 § första stycket vallagen (1972:620) får länsstyrelsens beslut enligt 14 kap. 22 § om att inkalla ny ledamot och enligt 14 kap. 23 § om att utse ytterligare ersättare överklagas hos Valprövningsnämnden. Även valnämndens beslut enligt den föreslagna nya 3 kap. 32 a § sametingslagen bör mot denna bakgrund få överklagas hos Valprövningsnämnden. Förslaget medför en ändring i 3 kap. 33 § sametingslagen.

Förvaring av valsedlar

Genom det förfarande som sker vid den protokollförda sammanräkningen av rösterna och mandatfördelningen är det endast undantagsvis nödvändigt att på nytt räkna rösterna för att kunna utse ny ordinarie ledamot eller ytterligare ersättare. En sammanräkning blir vanligen endast aktuell om ett parti har flera olika valsedlar eller om många strykningar eller tillägg skett på valsedlarna. En förutsättning för att ny sammanräkning skall kunna göras är att antalet valsedlar med samma namn är känt och att valsedlar med strykningar eller tillägg finns tillgängliga. Även för Valprövningsnämndens prövning av ett överklagande är det nödvändigt att valsedlarna sparas. I 14 kap. 20 § vallagen (1972:620) finns därför en bestämmelse om att valsedlarna skall läggas in i särskilda omslag, de godkända för sig och de ogiltiga för sig. Omslagen skall förseglas. Valsedlarna skall förvaras till utgången av den tid valet gäller.

I 3 kap. 31 § sametingslagen (1992:1433) finns en bestämmelse om att försändelser, ytterkuvert eller innerkuvert som skall läggas åt sidan skall, sedan förrättningen i övrigt är klar, läggas i ett eller flera omslag som förseglas och förses med anteckning om innehållet. De försändelser och kuvert som enligt lagens bestämmelser skall läggas åt sidan är de som vid granskningen förklarats ogiltiga. Andra bestämmelser om förvaring av valsedlar saknas i sametingslagen.

De valsedlar som avgavs vid sametingsvalet i maj 1993 har genom organisationskommitténs försorg sparats och lagts in i särskilda omslag som förseglats. De har således behandlats på det sätt som anges i 14 kap. 20 § vallagen. Valsedlarna förvaras nu i Riksarkivet.

För att det alltid skall vara möjligt att tillämpa de föreslagna bestämmelserna om hur ny ordinarie ledamot skall inkallas och om hur ny ersättare skall utses i Sametinget måste valsedlarna bevaras under den tid som valet gäller. Valsedlarna behöver också sparas för Valprövningsnämndens prövning och beslut om valet överklagas. Ett beslut av nämnden kan nämligen medföra att en ny sammanräkning skall göras. Bestämmelserna i 3 kap. 31 § sametingslagen bör därför ändras så att

både giltiga och ogiltiga valsedlar sparas. Försändelser, ytterkuvert, innerkuvert och ogiltiga valsedlar bör förvaras till dess valet vunnit laga kraft. Giltiga valsedlar förvaras till utgången av den tid valet gäller.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 16 mars 1995

Närvarande: statsministern Carlsson, ordförande, och statsråden Sahlin, Hjelm-Wallén, Peterson, Hellström, Thalén, Freivalds, Persson, Tham, Schori, Blomberg, Hedborg, Andersson, Winberg, Uusmann, Nygren, Ulvskog, Sundström, Lindh, Johansson

Föredragande: statsrådet Winberg

Regeringen beslutar proposition 1994/95:205 Ändring i sametingslagen (1992:1433).